

MAAHANMUUTTAJIEN OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA ARVIOIMINEN TYÖPAIKALLA

- ☐ **OSAAMISEN TUNNISTAMISEN MERKITYS UUDESSA MAASSA**
- ☐ **OSAAMISEN TUNNISTAMISEN JA ARVIOINNIN MENETELMÄT**

ERI KIELI- JA KULTUURITAUSTAISTEN TYÖSSÄOPPIMISEN OHJAUS

**MAIJA-LEENA KEMPPI
KOULUTUSKESKUS SALPAUS
6.2.2014 AEL Oy**

MITÄ HYÖTYÄ JA ILOA MAAHANMUUTTAJISTA ON OLLUT TYÖPAIKALLASI?

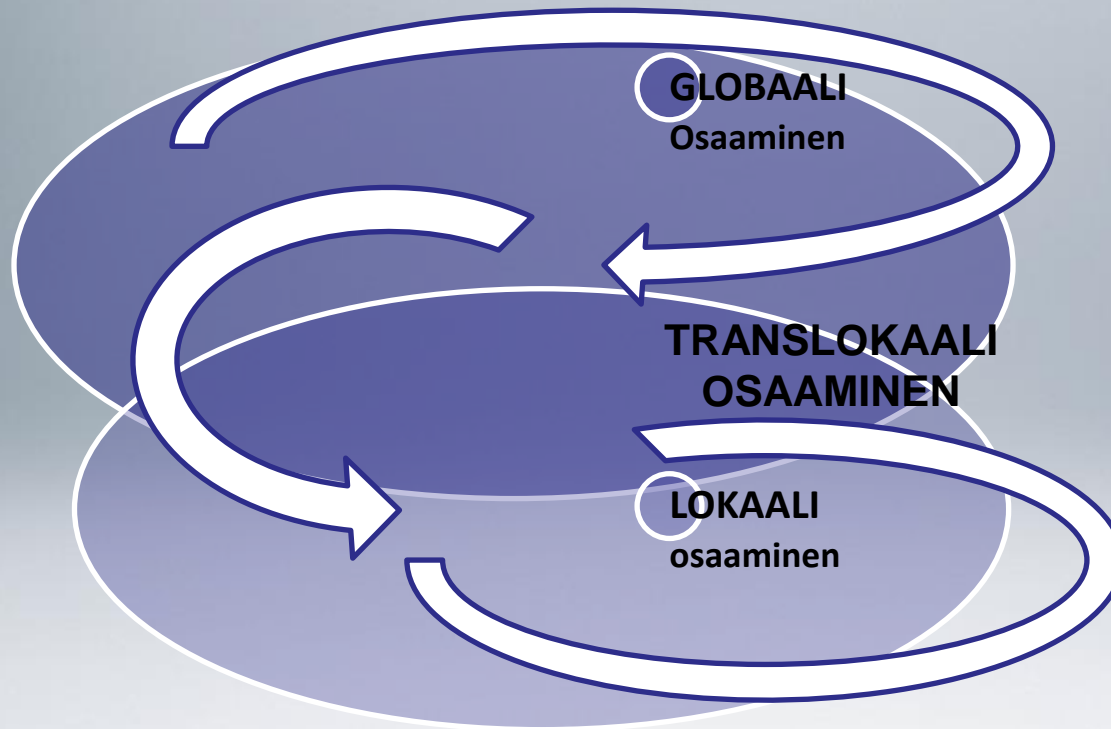
OSAAMISEN TUNNISTAMISEN NÄKÖKULMA?

- 1. Henkilön käytettävissä oleva osaaminen
- 2. Työelämässä vaadittava osaaminen
- 3. Koulutusjärjestelmän sisällä vaadittava osaaminen
(näyttötutkintojärjestelmä/opetussuunnitelma-perusteinen)
- MITÄ SITTEEN, JOS OSAAMINEN ON HANKITTU TOISESSA KULTTUURISSA?

Miten kohtaamme globalisaatiokehityksen mahdollisuudet ja haasteet?

(Kaija Matinheikki-Kokko, Logope-hanke 2010)

Globaali ja lokaali osaaminen

- Maailmassa liikkuvat pääoma, tavara ja ihmiset – yhteistä globaalia ja eurooppalaista hyvinvointia rakennetaan ihmisiä varten muuttuvassa eurooppalaisessa ja maailmanlaajuisessa viitekehyksessä.
- Suomessakin asiakkaat ja työntekijät edustavat eri kulttuureja ja etnisiä ryhmiä. Asiakas, tieto ja ammatillinen osaaminen liikkuvat (EQF)
- Muuttoliikkeen kasvu on yksi osa globalisaatiota. Maailmassa noin joka kolmaskymmenesviides ihminen on maahanmuuttaja – Suomessa maahanmuuttajien määrä kasvaa, nopeimmin pääkaupunkiseudulla.
- Ihmisten kulttuurisidonnaiset tulkinnat eri alojen ammattitaidosta haastavat tutkimuksen, politiikan, koulutuksen ja käytännön osaamisen ja asiantuntemuksen.

Jane Salvage: *Think globally, act locally*

Tunnistaminen

- Toimenpiteet, jotka mahdollistavat oppijan erilaisissa tilanteissa hankkiman osaamisen osaksi opintoja ja tutkintoa.
- Formaali, non-formaali ja informaali osaaminen
- Osaaminen voi syntyä joko virallisessa, epävirallisessa tai arkioppimisessa.
- Tunnistamisen avulla yksilön osaaminen tulee näkyväksi dokumentointia ja mahdollista virallista tunnustamista varten.

Tunnustaminen

- Toimenpiteet ja käytännöt, joilla oppijan tunnistettu osaaminen tehdään näkyviksi, dokumentoidaan ja arvioidaan.
- Toiminnassa keskitytään yksilön todelliseen osaamiseen ja sen todentamiseen.

Osaamisen tunnistaminen

- Mitä on kulttuurispesifi eli maakohtainen osaaminen eri ammattialoilla?
- Mitä kielitaito ja kulttuurintuntemus vaikuttaa osaamiseen ja sen tunnistamiseen?
- Miten ammattitaitoa voi arvioida ilman, että lasketaan osaamistasovaatimuksia?
- Miten osaamista voi tehdä näkyväksi?
- Onko kielitaito olennainen osa ammattitaitoa?
- Miten nonformaalia ja informaalia osaamista voidaan arvioida -varsinkin jos se on hankittu toisessa maassa?
- Kysymyksiä, kysymyksiä....

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on väline (vrt. validation)

- jonka avulla voidaan laajentaa kaikkien, myös eri kulttuureista tulevien opiskelijoiden pääsymahdollisuuksia ja osallistumista perinteisen kouluopetuksen sijaan ja rinnalla.

Opettaja osaa tunnistaa ja tunnustaa ulkomailla aiemmin hankittua osaamista...

- Osaamisen tunnistamista voidaan tarkastella sekä oppijan että suomalaisen koulutusjärjestelmän näkökulmasta.
- Oppijan oikeus, mutta oppija selvittää (vrt. riittävä kielitaito) aiemmin hankkimaansa osaamista.
- ”*Hänen pitää pystyä !! kuvaamaan ja näyttämään osaamisensa.*” *Miten se tapahtuu käytännössä?*
- Koulu arvioi opiskelijan esittämät oppimistulokset ja sen, vastaavatko ne opintojen osaamistavoitteita (Kaija Matinheikki-Kokko)

...sitä, että hän huomioi paikalliset osaamistarpeet sekä löytää kulttuurien kesken osaamisen vaihdantaa tukevan vuorovaikutusilmaston.

Eri intressiryhmillä erilaiset näkemykset ja painotukset

- **taloudellisuus, kilpailukyky, elinikäinen oppiminen (julkinen valta)**
- **ura- ja opiskelumahdollisuudet (yksilö)**
- **tuottavuus ja tehokkuus, työkokemukseen perustuva oppiminen, työllistettävyys (työelämä)**
- **OSAAMISEN TUNNISTAMINEN JA TUNNUSTAMINEN pedagogista kehittämistä vs.”Olemme aina huomioineet eri tavoin hankittua aiempaa osaamista”. (oppilaitokset)**

Näkökulmia osaamisvaatimukseen

Oppijan valmiudet

- oman osaamisen arviointivaikeudet
- vieraalla kielellä opiskelun haasteet
- erot oppimis- ja työkulttuureissa
- kulttuurisen sopeutumisen vaiheet

Kouluttajatahon valmiudet

- osaamisen tunnistamisen vaikeudet
- opettamisen kielelliset vaatimukset
- monikulttuurisen ohjauksen haasteet
- arvioinnin kehittämistarpeet

MIHIN TÄMÄ RAJA
VEDETÄÄN?
KUKA ON LOPULTA
OSAAMISEN
TUNNISTAJA?

ITSENÄINEN ELÄMÄ,
TYÖ JA TOIMEENTULO

TYÖELÄMÄ-
KYNNYS

TYÖELÄMÄ

KIELITAIDON KEHITTÄMINEN,
AMMATTITAIDON PÄIVITTÄMINEN,
OMAN OSAAMISEN SOVELTAMINEN

SUOMEN KIELEN PERUSTAI-
DOT, KULTTUURIN JA TOIMINTATAPOJEN
TUNTEMUS

KOHDENNETUT TOIMENPITEET

Yritykset ja työelämän
organisaatiot

RATKAISUT?

...siten, että hän huomioi paikalliset osaamistarpeet sekä löytää kulttuurien kesken osaamisen vaihdantaa tukevan vuorovaikutusilmaston.

Lupaus ja todellisuus

- Pulmaksi tunnustetaan, että koulutusjärjestelmän ulkopuolella tapahtunut /oppiminen jää liian usein näkymättömäksi eikä sitä pystytä käyttämään opintojen osana. Erityisen selkeästi esiin ulkomailta hankitun osaamisen kohdalla.
- ”Käytännössä ulkomailta tulevien opiskelijoiden kohdalla eniten ongelmia mm. todistusten ja aikaisempien opintojen tason selvittämisessä.” (Arene, sosiaaliala).

...sekä löytää kulttuurien kesken osaamisen vaihdantaa tukevan vuorovaikutusilmaston.

”Kokemuksen merkitystä ei ymmärretä eikä osata arvioida. Tietoa ei voi erottaa sen sosiaalisista merkityksistä. Tieto on paikallista, suhteellista, intresseihin sidottua ja aina sosiaalisiin ja historiallisiin merkityksiin sidottua. Myös kognitiivisiin rakenteisiin ulottuva (skeemat, aivotutkimus /Jaana Holvikivi).”

- Monikulttuuristen opetusryhmien oppimisprosessien arviointi ja tukeminen?
- Kansainvälisen/ ulkomaisen kokemustiedon merkitys eri aloilla? (benchmarkkaus)

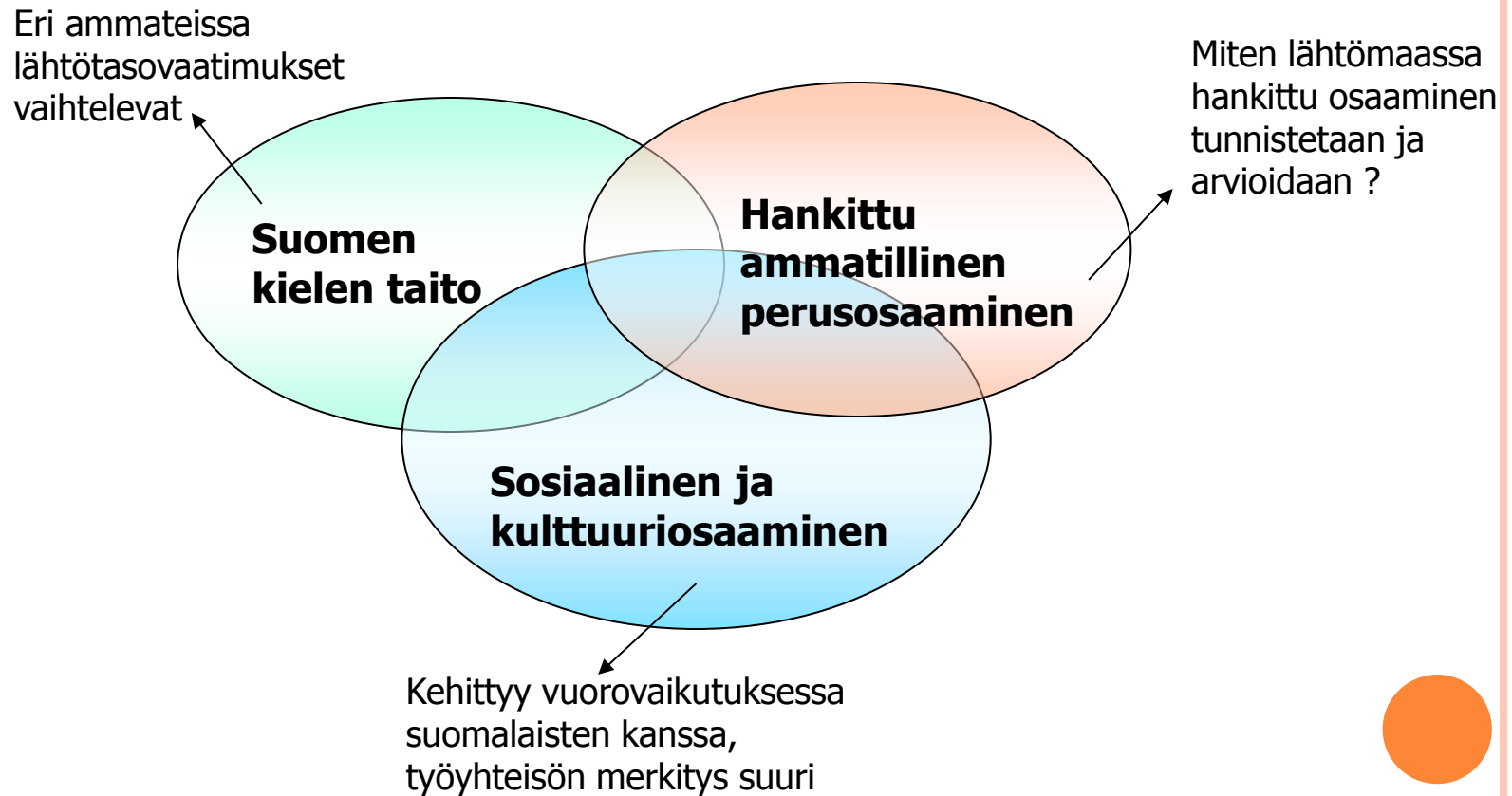
YKSILÖTASO

VOIMAANTUMINEN(EMPOWERMENT)

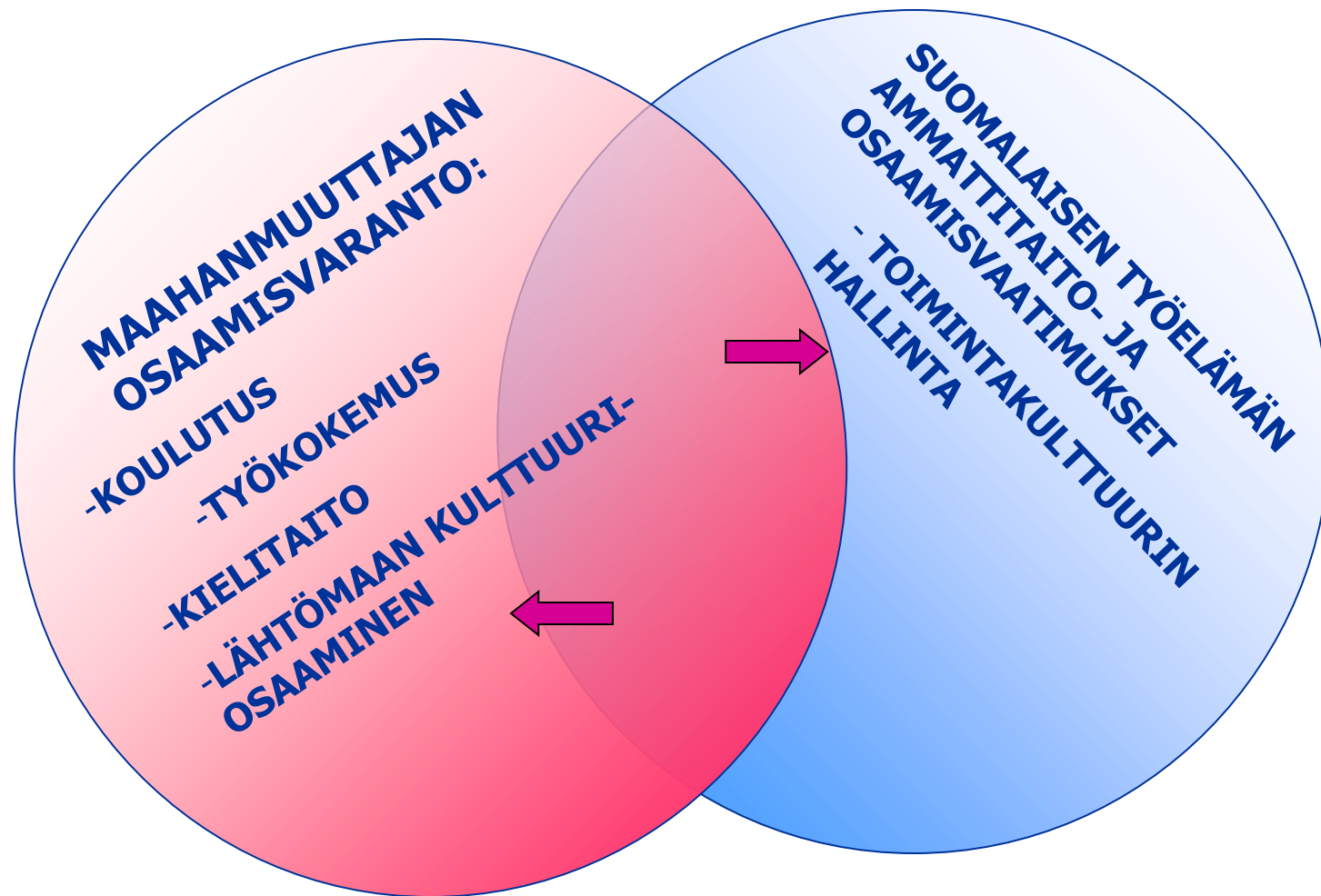
- Voimaantuminen kuvaa ohjausta, jossa ohjattavaa autetaan löytämään
 - omat voimavaransa ja toimimaan omien päämäärien saavuttamiseksi
 - aktivoituminen
 - = tunnistetaan ja tunnustetaan yksilön osaamista laaja-alaisesti
- Edellyttää opiskelijalta
 - käsitystä siitä, mitä kaikkea osaaminen voi olla
 - osaamisen kertomista suomen kielellä
 - käsitystä siitä, mitä Suomessa vaaditaan
 - käsitystä siitä, miten voi käyttää omaa aiemmin hankittua osaamista suomalaisessa toimintaympäristössä

MAAHANMUUTTAJAN AMMATILLISEN OSAAMISEN KULMAKIVET

Maahanmuuttajan osaamisen yhteensovittaminen

OSAAMISEN TUNNISTAJAT

- ”Henkilön, joka pyrkii tunnistamaan toisen osaamista, tulisi ensin tunnistaa miten hän itse määrittelee osaamista.
- Hänen tulee myös tiedostaa, että hakija voi tietoisesti valita mitä hän kertoo. Se, joka pyrkii tunnistamaan osaamista, muodostaa käsityksen hakijan kertomuksen skeemoista. Kiinnostus tulee olla persoonassa ja siksi on tärkeä, että tunnistajan ja tunnistettavan välille syntyy aito kohtaaminen.” (Nanna Wilhelmsson)

ARVIOINTIIN EI SAA VAIKUTTAA

- Arvioitavan etninen tausta
- Arvioitava tuttu/tuntematon
- Aikaisemmat tiedot arvioitavasta
- Asiat joita ei voi muuttaa ("olet liian XXX luonteeltasi meidän työpaikalle ja siksi harjoittelu epäonnistui täysin")
- Erilaiset sosiaaliset tyylit
- Omat negatiiviset arviointikokemukset

TYÖNTEKIJÄN/TYÖHARJOITTELIJAN ARVIOINTI

- Suoran palautteen vastaanottaminen ei ole aina helppoa tai siihen ole totuttu (monissa kulttuureissa palaute tulee ”puhemiesten” kautta)
- Palautteen antajan status vaikuttaa
- Tavallista erilaiset puolustusreaktiot (myös suomalaisilla)

MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN OSAAMISEN TUNNISTAJIEN TULISI KEHITTÄÄ MM. SEURAAVIA TAITOJA

- kyky tunnistaa omia osaamiskäsityksiä
- ymmärrys osaamiskäsitteen erilaisista tulkinnoista eri kulttuureissa
- kulttuurisensitiivisen valintamenettelyn pääperiaatteiden hallinta
- dialogin käyttäminen (tasavertaisen keskustelun mahdollistaminen) monikulttuurisessa ohjauksessa
- ymmärrys kielitaidon vaikutuksesta erilaisissa ohjaus- ja valintatilanteissa

OSAAMISEN TUNNISTAJAN TAIDOT

- kyky tulkita erilaisia toimintatapoja sekä yksilön että kulttuurin näkökulmasta
- eri ammattialojen osaamisvaatimusten tunteminen (ohjaavassa ja valmistavassa/valmentavassa koulutuksessa toimivat)
- kyky selkokielistää suomalaisen kulttuurin järjestelmiä
- osaamisen tunnistamisen menetelmien hallinta (haastattelu, osaamisen arviointi työpaikalla, narraatio, portfoliotyöskentely jne.) ja niiden soveltaminen erilaisille kohderyhmille

